

TÜRK-İŞ

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

ÖZELLEŞTİRMELERE KARŞI MÜCADELE ve PETROL-İŞ

tröl-iş-
Kimya Lastik İşçileri Sendikası

KÖSTEKLİ

Yayınları No. 64

TÜRK-İŞ

**TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU**

ÖZELLEŞTİRMELERE KARŞI MÜCADELE ve

PETROL-İŞ

**TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi
İlyas KÖSTEKLİ**

Tarih:.....

Demirbaş No:.....1933.....

Tasnif No: 338.6046 KÖŞ 2001

Eğitim Yayınları No. 64

Bilgi sayana işlemiştir.

TÜRK-İŞ Eğitim Yayınları No. 64
Ankara, 2001

TÜRK-İŞ Genel Merkezi
Genel Eğitim Sekreterliği
Bayındır Sokak No. 10
Kızılay - Ankara

İlyas KÖSTEKLİ
PETROL-İŞ Sendikası
Genel Başkan Danışmanı

Baskı:
Başak Matbaacılık
(0.312) 384 27 61 - 62

İÇİNDEKİLER

Sunuş	5
Özelleştirme Petrol-İş İçin Neden Önemlidir?	7
Özelleştirme Üzerine Bazı Yaklaşımlar	8
Petrol-İş'in Özelleştirme Karşısı Tavrı Üzerine	10
Özelleştirmelerin Petrol-İş'i Etkileme Boyutu	18
Özelleştirmeler Üzerine Petrol-İş Politikaları	22
Petrol-İş'in Özelleştirme Karşısı Gerçekleştirdiği Eylem Türleri	23
Son İki Yılda Gerçekleştirilen Eylemlerden Örnekler	24
Özelleştirme Üzerine Petrol-İş Yayınları	32
Petrol-İş'in Örgütlü Olduğu Özelleştirmeye Alınan Kuruluşların Kısa Öyküleri	33
Özelleştirilenler	33
Özelleştirme Programı İçinde Olanlar	43
Özelleştirmesinde "Geri Adım" Atılan	53
Özelleştirileceği Açıklanan	58
Şimdilik Gizli Özelleştirme Sürecinde Olanlar	58
Kapatılanlar	60
Başka Bir Kamu Kuruluşuna Devredilerek Kapatılan	62
Son Söz	64

SUNUŞ

Bu kitapçığımızda, Konfederasyonumuz kurucu sendikalarından Petrol-İş'in özelleştirmelerden hangi boyutlarda etkilenmekte olduğu, özelleştirmenin günümüz itibariyle sonuçlarının neler olduğu ve özelleştirmeye karşı mücadeleyi nasıl sürdürdüğü yer almaktadır.

Özelleştirmeyi durdurulamaz uygulamalar olarak algılamayıp, özelleştirme karşıtı politikalar üreten ve sürekli çabalar ortaya koyan bu sendikamızın mücadelesinde, sendikal hareketimizin başarısı için çıkarılacak dersler vardır.

Bugüne kadar uygulandığı biçimiyle özelleştirmelerin bu ülke yararına olmadığı, beklenen ekonomik sonuçları doğurmadığı ve bir "yağma" süreci olduğu kamuoyu tarafından giderek daha geniş bir biçimde anlaşılmaktadır.

IMF, Dünya Bankası ve bugünkü koalisyon hükümeti halen özelleştirmeleri gözü kapalı sürdürme peşindeler.

Çözüm, özelleştirmelerden mağdur olanların güçlü tavır ortaya koymalarından, alternatif üretimlerinden geçmektedir.

İşte elinizdeki bu kitapçık, konunun anlaşılmasına yardımcı olacak örnekleri içermektedir.

Salih KILIÇ

Genel Eğitim Sekreteri

ÖZELLEŞTİRME PETROL-İŞ İÇİN NEDEN ÖNEMLİDİR?

Özelleştirme, diğerkardeő sendikalar için olduğu gibi, Petrol-İş için de iki açıdan büyük önem taşımaktadır.

Birincisi, özelleştirme kamu kaynaklarını özel sektöre aktaran bir mekanizmadır ve kamu çıkarlarını doğrudan olumsuz etkilemektedir. Özelleştirmeler sonucunda; kamu kaynakları kurumakta, kamu gelir ve hizmetleri yetersizleşmekte, gelir dağılımı bozulmaktadır. Özelleştirme yalnızca ekonomik değıl, ideolojik ve politik de bir uygulama olduğundan toplumu her yönü ile etkilemektedir. Bu uygulamayı amaçlayan zihniyet veya ekonomik model, özel teşebbüsü geliştirme ile ülkeyi geliőtirmeyi aynı görmektedir ve sosyal devlet ilkesine de tahammülsüzdür. Sosyal devlet için kamu kaynağının harcanmasını boőa yapılmış olarak görmektedir. Oysa kamu çıkarları ve sosyal devlet, sendikaların savundukları önde gelen ilkelerdir.

İkincisi ise, özelleştirme kapsamındaki kamu kuruluşlarında örgütlü olmanın getirdiğı sorumluluk ve bu kuruluşlarda çalışan Petrol-İş üyelerinin hak ve çıkarlarını koruma ve geliştirme yükümlülüğüdür. Şimdiye

değın gerçekleştirilenlerin de açık biçimde ortaya koyduğu gibi özelleştirmeler çalışanlar açısından; iş-ten çıkarma, sendikasıızlaşma, ücretlerde düşme, çalışma koşullarında ağırlaşma demektir. Bu nedenledir ki özelleştirmeler, işçilere daha çok yakıcı etkidedir. Olumsuz sonuçlar ile dolu olan bu uygulamaya karşı sendikal politikalar oluşturmak ve mücadele etme zorunluluğu kaçınılmazdır.

Her iki; kamu ve ayrı olmayan ülke çıkarları ile birlikte, çalışanların hak ve özgürlüklerini korumak için özelleştirmelere karşı mücadelede n saf, sendikalara düşmektedir. Bu yaklaşım, genel olarak tüm diğer ülke sendikalarınca da böyle kabullenilip ve önem-sendiğinden evrenselleşmiştir.

ÖZELLEşTİRME ÜZERİNE BAZI YAKLAşIMLAR

Bir sendika için özelleştirmelere karşı tavrı alış ve bu tavrın gerçekleştirilmesi, örgütün kendi içinde de belli aşamaları katetme olmaktadır. Çünkü zelleştirmelere karşı tavrı birliği için, belli temellerde de olsa yaklaşım birliğinin sağlanması gereklidir. Özelleştirmeler zerine yukarda belirtilenler dışında da yaklaşımlar olmuştur. Örneğin; "zelleştirmeler yapıla-

maz", "bu dev stratejik KİT'leri kimse satamaz", "bu KİT'i kim hangi para ile alacak?" gibi yaklaşımlar olduğu gibi, "özelleştirmeler önlenemez" veya "yalnızca bir sendika ile özelleştirmeler önlenemez" gibi umutsuzluk ifadesi olan yaklaşımlar da vardır. Ayrıca "özelleştirmeler olsun da adam gibi olsun, yolsuzluklar olmasın" gibi bir yaklaşım da bulunmaktadır. Özel sektörde örgütlü kimi sendikalar özelleştirmeler ile ilgilenmeyi kendilerine uzak görürlerken, kamuda örgütlü olanlardan kimileri de, kendilerinin KİT'leri alması yönünde yapılan tekliflere sıcak bakmışlardır. Kimi işçiler de "bu kuruluş özelleşse bile ben kalırım" anlayışı gütmüşlerdir. Dikkat çekici bir yaklaşım da "özelleştirmeler karşı çıkmayalım, katılımı bulunalım ve özelleştikten sonra haklarımızı korumanın hesaplarını yapalım" biçimindedir.

Bu yaklaşımlar içinde en gerçekçi olanı galiba "ancak canımız yandığında bağıırıyoruz" biçiminde olanıdır.

Özelleştirmeler üzerine en yaygın yaklaşım ise, bir üstteki başlık altında ifade edilen biçimde özelleştirmelere karşı mücadeleyi ön plana alan ve durdurulabileceğine inanandır.

Özelleştirmeler üzerine olan bu yaklaşımlar daha da çoğaltılabilir. Bu farklılıkların başlıca nedenleri arasında özellikle özelleştirme amaçlı yapılan propaganda bombardımanının varlığı ve bunun sendikal anlayışlara yansımaları olarak belirtilebilir. Çünkü özelleştirmeleri doğru değerlendirme, aynı zamanda bir bilinç işi olmaktadır.

PETROL-İŞ'İN ÖZELLEŞTİRME KARŞITI TAVIRLARI ÜZERİNE

- Konu Edilmeye 1980'de Başlanır

Denilebilir ki 1989 ve sonrası Petrol-İş'in sendikal faaliyet gündeminden özelleştirme düşmemiştir.

Ancak özelleştirmelerin konu edilmesi 1980'e değin uzanır.

1980'lerde özelleştirmelerin Türkiye'de de yapılabileceğinin ilk kez ifade edilmesi üzerine, 17. Genel Kurul Çalışma Raporu'nda "KİT'lere Yönelik Tasfiye Planı" başlığı altında *"IMF ve Dünya Bankası'nın programlarında, hemen her ülke için geçerli bir ilke vardır: Devlet işletmelerine karşı olmak. Bu işletmelerin ekonomi içindeki payı ne olursa olsun etkinliklerini*

azaltmak IMF ve Dünya Bankası'nın ilk hedefidir," denilmektedir. Bölüm sonunda ise şu ifadeler bulunmaktadır: "Şimdi bu can alıcı nokta gözlerden kaçırılmakta ve ekonomik bağımsızlığımızı korumamızda tek güvencemiz olan KİT'ler, IMF istediği için tekellerin acımasız rekabetine, yani ölüme terk edilmektedir." (17. Genel Kurul Çalışma Raporu, 6-9 Eylül 1980, sf 71-72)

Görüldüğü gibi, daha 20 yıl önce özelleştirme geliyor demiş, aktörler ve rolleri değişmemiştir.

Çok geçmiyor 1986'da özelleştirmeler, Morgan Guarantee Ana Planı ile uygulamaya sokuluyor. İlk özelleştirilecekler arasında Petrol-İş'in örgütlü olduğu Petkim, Petlas gibi KİT'ler de bulunmaktadır.

1989 ve sonrası yapılan her Genel Kurulda, Başkanlar Kurulu toplantılarında ve diğer sendikal toplantılarda özelleştirme değişmez gündem maddesidir. Yine eğitim çalışmalarında özelleştirme konusu sürekli ele alınmış, sendika basın organlarında geniş yer verilmiş, ilgili çok sayıda yayın çıkarılmış, 100'lerce basın açıklaması yapılmış ve basın toplantıları düzenlenmiş, 10 binlerce bildiri, afiş, pankart ve çıkma-afiş basılmış, eylem ve direnişler ile karşı çıkılmış ve kampanyalar açılmıştır.

- Genel Kurul Kararları ve Raporlardan...

13-15 Ekim 1989 tarihleri arasında toplanan Petrol-İş 20. Olağan Merkez Genel Kurulu'nda özelleştirmeye ilişkin şu karar alınmıştır:

"Ülkemizde üretim araçlarının özel mülkiyetini en yaygın duruma getirecek, yerli-yabancı tekelci sermayenin ekonomik ve politik gücünü artıracak kamu kuruluşlarının özelleştirilmesine kesin karşı çıkar; özelleştirmeden vazgeçilmesini veya referanduma gidilmesini vurgular, aksi halde petrol, kimya, lastik işkolunda üretimden gelen gücümüzü en etkin bir biçimde kullanacağımızı ve bu tavrımızı TÜRK-İŞ 15. Genel Kuruluna götürerek özelleştirmeye karşı yurt çapında üretimden gelen gücün kullanılmasını sağlamaya çalışacağımızı 20. Merkez Genel Kurulu olarak karar altına alıyoruz." (20. Merkez Genel Kurulu Kararı, 13-15 Ekim 1989)

Yine aynı yıl 11-17 Aralık 1989 tarihleri arasında toplanan TÜRK-İŞ 15. Genel Kurulu'nda da özelleştirmeye ilişkin şu karar alınır:

"TÜRK-İŞ üretim araçlarının özel mülkiyetinin artırılması, kapitalizmin daha da yapılanması, çalışan-

ların hak ve çıkarlarının daha da geriletilmesi olan kamu kuruluşlarının özelleştirilmesine karşı çıkar. Özel-
leştirmenin, daha uygulanma öncesi durumda yaygın
eylemler gerçekleştirir, karşı kampanyalar açar." (TÜRK-İŞ 15. Genel Kurul Kararı, 11-17 Aralık 1989)

Petrol-İş 21. Genel Kurul Çalışma Raporu'nda özelleştirmeye ilişkin hazırlanan bölümde konuyla ilgili şu yaklaşımlar vardır:

"Sözleşmeli personel uygulamasının yaygınlaştırılması, onbinlerce KİT personelinin her türlü güvenceden yoksun bir şekilde çalıştırılmaları da, özelleştirme ile sıkı sıkıya bağlıdır.... Bütün bunlar ve benzeri sorunlarımızın özelleştirme ile olan sıkı bağına karşın, sendikalar özelleştirmenin kendisi yerine, doğrudan sorunlarla boğuşmak durumunda olmuşlardır.... Çünkü, altyapısını oluşturma çalışmalarındaki bu hızlı gidişe karşın, Türkiye özelleştirmenin henüz başındadır... Yalnızca gelecekte yaşayacağımız olumsuzluklar değil, bugün yaşadıklarımız da özelleştirmeye tüm gücümüzle karşı çıkmamızın gereğini ortaya koymaktadır."

KİT'lerin özelleştirmeye itilmesine yönelik yöntemler üzerine de yine aynı Raporda şunlar belirtilmiştir:

"Burada bir noktayı daha açıkca vurgulamak istiyoruz. Biz bugüne kadar mülkiyeti ve her türlü yükü kamuya ait olan,ama nimetlerini hep özel sektöre aktaran, hantal, kırtasiyeci "devletçiliği" savunmuyoruz. Ama "devletçilik" adı altında oluşturulan sanayi ile özel sektör sanayini karşılaştırdığımızda sanayi de-nebilecek oluşumun kamu sanayi olduğunu görüyoruz.

"Özelleştirmede bugün gelinen nokta sermayenin oyununun son perdesidir. Bu oyunun ilk perdesinde, KİT'leri yüksek faizli iç ve dış borçlarla, yerli-yabancı bankalara borçlandırarak, KİT'lerin, ve dolayısıyla tüm kamunun birikimlerinin bankalara transfer edilmiştir. Daha sonra, kendi elleriyle yarattıkları borçlu KİT'leri göstererek, bu verimsizliğin maliyetini toplumun ödeyemeyeceğine işaret ederek, kamu sanayinin tasfiye edileceğini ilan etmeleridir.

"Sermayenin, ülkenin gündemini KİT'lerin verimsizliğiyle doldurması nedensiz değildir. Sermayenin amacı KİT'leri verimli hale getirmek de değildir.

"Onun asıl amacı: devlet aracılığıyla emekçi toplum kesimleri lehine gerçekleşen yeniden bölüşüm kanallarını tıkayarak, sermayeye daha çok kaynak

sunmaktır." (21. Genel Kurul Çalışma Raporu, 2-4 Ekim 1992, sf. 56-60)

1995'te yapılan Petrol-İş 22. Genel Kurul Çalışma Raporunda özelleştirme bir kez daha çarpıcı biçimde şöyle tanımlanır:

"Dünya Bankası, IMF ve çok uluslu tekellerin tüm dünyaya dayattığı özelleştirme programı aslında sömürgecilik ilişkilerinin daha da derinleştirilmesidir. Yani ülke içinde fakir kesimlerden bir avuç zengine, dünyaya genelinde ise fakir ülkelere zengin ülkelere daha fazla kaynak ve para pompalama mekanizmasıdır. Bu mekanizmalar dünyanın hemen her bölgesinde hep aynı içeriği taşıyor; sağlık ve eğitim gibi hizmetleri paralı hale getireceksin bu ve diğer kamu harcamalarından kısıtığın parayı da sermaye sınıfına teşvik olarak, vergi subvansiyonları olarak, iç ve dış borç faiz ödemeleri olarak pompalayacaksın." (22. Merkez Genel Kurul Çalışma Raporu, 6-8 Ekim 1995, sf. 43)

23. Genel Kurul Çalışma Raporu'nun sunuş yazısında 57. Hükümetin gözü kapalı özelleştirmeleri sürdüreceği üzerine, dikkatler şu ifadelerle çekilmiştir:

"22. Genel Kurulumuzdan bu yana geçen 4 yıl içinde özelleştirmeye karşı yoğun mücadeleler sergi-

*lendi. Diğer bazı faktörlerin de etkisiyle özelleştirme-
de hız kesildi. Ancak Raporumuz hazırlanırken ikti-
darda olan 57. Hükümet gözü kapalı özelleştirmeleri
yapacak gözükmetedir. Bu demektir ki özelleştirme-
ye karşı verdiğimiz mücadeleleri çok daha yoğunlaş-
tırarak sürdürme görevi bizleri beklemektedir." (23.
Genel Kurul Çalışma Raporu, 1-3 Ekim 1999, sf. 19)*

- Başkanlar Kurulu Raporlarından...

24-25-26 Haziran 1998 tarihlerinde toplanan Pet-
rol-İş Genişletilmiş Başkanlar Kurulu Raporu'nun
"Sunuş" Bölümünde özelleştirmeye karşı mücadele
şöyle ortaya konmuştur:

*"Sendikal mücadelemiz, özelleştirme açısından
önemli bir dönemeci yaşamaktadır. Şu anda verece-
ğimiz mücadelenin belirleyici niteliği yüksek olup, sal-
dırıyı bir "kader"mişcesine kabullenmeyip durdurabili-
riz. Böylece hem toplumsal ve hem de Petrol-İş ola-
rak olumsuz sonuçlarla karşılaşmayı önleyebilecek
gücümüzü ortaya koymuş oluruz.*

"Sendikamızın örgütlü olduğu Petlas'ın özelleştiril-
mesinden sonra, şimdi de POAŞ özelleştirme süreci-
nin içindedir. Programa göre bu yıl içinde Tüpraş ve
Petkim de sırayı alacaklardır.

"Özelleştirmeye, hem üyelerimiz ve işçi sınıfının mağdur olacağı ve ancak büyük bir önemle de toplumsal çıkarlar açısından karşı çıkmaktayız..."

"Özelleştirme durdurulamaz da değildir. Bunun örneklerini hem diğer ülkeler ve hem de kendi ülkemizde henüz istenen sonuçları ile olmasa da yaşadık ve yaşıyoruz..."

"Bir kez daha vurgulamak gerekir ki, özelleştirmeye karşı mücadelede önemli ve kritik bir aşamadayız. Erken veya geç demeden şu anda verilecek mücadeleler, sonuç alıcı bir niteliğe sahiptir. Bu yönde hepimiz üzerimize düşen görevleri yerine getirmeliyiz." (Genişletilmiş Başkanlar Kurulu Raporu, 24-26 Haziran 1998)

24-25 Şubat 2000 tarihinde yapılan ve Petrol-İş'in 23. Genel Kurulu sonrası toplanan ilk Genişletilmiş Başkanlar Kuruluna sunulan Çalışma Raporu'nun "Sunuş" bölümünde, özelleştirmelere karşı mücadelenin çok daha etkinleştirilmesi gereği şöyle vurgulanmıştı:

"Özelleştirmeler açısından ise oldukça kritik bir döneme girilmiştir. Ne yapılırsa, daha fazla gecik-

meden bu dönemde yapılmalıdır. Özelleştirmeler, onlar için de kolay değil. Ancak ne pahasına olursa olsun gerçekleştirme gibi bir saplantıları söz konusu. Bu kritik çizgide bizlere çok iş düşmektedir. POAŞ için başlatılan eylem programı, TÜPRAŞ, TÜGSAŞ, İGSAŞ, PETKİM, MKE ve ETİBOR için de gerçekleştirilmelidir. Yine BOTAŞ için de hazırlıklarımız olmalıdır. Bu arada 15/11/1999 tarihinde sendikamızın örgütlü olduğu BASF-Sümerbank'taki kamu payı da özelleştirilmiştir. Özelleştirmeye karşı sonuç alıcı eylemler, birliktelikler oluşturmak durumundayız. Bu yönde Emek Platformu'nun da harekete geçmesi yönünde girişimlerde bulunulacaktır. Ancak öncelikle biz, bu işletmelerde çalışanlar olarak gerekli tavrı alalım, direnci gösterelim ki, daha sonra dayanışma bekleyelim." (Genişletilmiş Başkanlar Kurulu, 24-25 Şubat 2000)

ÖZELLEŞTİRMELERİN PETROL-İŞ'i ETKİLEME BOYUTU

Petrol-İş'in örgütlü olduğu kamu kuruluşlarının kimi özelleşmiş, kimi özelleştirme kapsamı içinde, kimi kapatılmış ve kimisi de özelleştirme hazırlıkları içindedir. (Tablo 1)

PETROL-İŞ'İN ÖRGÜTLÜ OLDUĞU KURULUŞLARDA ÖZELLEŞTİRME

Özelleştirme Durumu	Kuruluşu Adı	1991 Üye Sayısı	Şubat 2001 Üye Sayısı
Özelleştirme kapsamında olanlar	TÜPRAŞ	4,163	3,106
	PETKİM	5,905	4,441
	TÜGSAŞ (Elazığ işlt. dışında)	3,990	2,076
	İGSAŞ	586	428
	MKE Nitro-Mak	21	29
	Toplam	14,665	10,080
Özelleştirilenler	POAŞ	4,985	1,058
	Petlas	1,086	469
	Sümerbank-Salihli Valeks Palamut	92	Yok
	BASF Sümerbank Türk Kimya	164	82
	İpragaz	232	Yok
	Toplam	6,559	1,609
Kapatılanlar	Sümerbank-Tarsus Mensucat Boya	175	(1)103
	TÜGSAŞ Elazığ İşletmesi	318	Yok

	MKE Anpil	247	Yok
	Toplam	740	0
Üretim dışı bırakılanlar	Sümerbank-Gemlik Sunğipek	548	294
	Toplam	548	294
Özelleştirme kararı geri aldırılan (2)	Eti Bor A.Ş.	1,289	760
	Toplam	1,289	760
Özelleştirilme hazırlığı içinde olanlar (3)	MKE-Barutsan	463	263
	MKE-Nitrosan	451	281
	Toplam	914	544
	Genel Toplam	24,715	13,287

Notlar:

- (1) Belediyeye devredilerek kapatılan Sümerbank Tarsus Mensucat'ta bulunan 103 üye bu yazı hazırlanırken, başka bir kamu kuruluşuna gitmek üzere idi.
- (2) Eti Bor A.Ş. Bakanlar Kurulu kararı ile programdan geri alındı ancak, henüz özelleştirilmeyeceği açıklanmadı. Aksine, halen kapsamda olduğuna ilişkin açıklamalar yapılmaktadır.
 - MKE Barutsan ve Nitrosan bu kuruluşlar değişik bir yöntem ile özelleştirme sürecine sokulmuşlardır.
 - Yine Botaş da üçe ayrılarak özelleştirilecektir. TPAO ise yine farklı yöntemlerle özelleştirme sürecindedirler.

1991-Şubat 2001 döneminde doğrudan ve dolaylı olarak özelleştirme nedeniyle Petrol-İş, örgütlü olduğu özelleştirme kapsamı kamu kuruluşlarında 11 bin 428 üye kaybetmiştir. Söz konusu bu 11 işletme ve işyerinde 1991'de çalışan 24 bin 715 üyeden, Şubat 2001 itibariyle 13 bin 287 üye kalmıştır.

Özelleştirme nedeniyle, kapsamdaki KİT'lerde Petrol-İş'in üye kaybı oranı, Şubat 2001 itibariyle %46'dır.

Bu kuruluşlardan POAŞ, İpragaz, Petlas, Sümerbank Salihli Valeks, BASF Sümerbank Türk Kimya blok satış yolu ile özelleştirilmişlerdir. TÜPRAŞ'ın %31.5'i ve PETKİM'in %8.1'i "halka arz" yolu ile özelleştirilmiştir. Sümerbank Holding AŞ'ye bağlı Gemlik Sunğipek TEKEL'e devredilerek kapatılma sürecine sokulmuş, MKE Anpil, TÜGSAŞ Elazığ ve Sümerbank Tarsus Mensucat Boya işletmeleri de kapatılmıştır. Yine örgütlü olunan, Özel İdarenin sahip olduğu İnegöl'de kurulu Yenisan da özelleştirilmiştir. Gübre T.A.Ş.'a bağlı Yarımca işletmesi de özelleştirme sürecine sokulurken, Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından satın alınmıştır.

TÜPRAŞ, PETKİM, TÜGSAŞ (Elazığ İşlt. dışın-

da), İGSAŞ, MKE Nitro-Mak fiilen özelleştirme içindedir. Eti Bor A.Ş. ise özelleştirme kapsamından çıkarıldı olarak Bakanlar Kurulu'nda karar alınmakla beraber, yine de özelleştirme süreci dışına çıkarılmamıştır. BOTAŞ'ın da özelleştirileceği belirtilmiş olup, henüz uygulamaya sokulmamıştır. MKE Barutsan ve Nitrosan ise özelleştirildiği ilan edilmeden değişik biçimi ile özelleştirme sürecindedir.

ÖZELLEŞTİRMELER ÜZERİNE PETROL-İŞ POLİTİKALARI

Yukarda çeşitli raporlardan yapılan alıntılarda da ortaya konan, Petrol-İş'in özelleştirmelere karşı politikaları şu başlıklarla belirtilebilir:

- Petrol-İş özelleştirmeleri önlenemez görmüyor.
- Özelleştirmeleri, birlikte mücadele ile durdurulabilir olarak görüyor.
- Sendikaların KİT'leri satın almasını çözüm olarak görmüyor.
- Yargıya başvuruları sonuna değin sürdürüyor.
- Özelleştirilen kuruluşlarda mağdur olan işçilerin haklarını sonuna değin savunuyor ve sendikal örgütlülüğü sürdürmeyi esas alıyor.

- Etibor A.Ş.'nin, şimdilik de olsa özelleştirme kapsamında çıkarılma başarısını örnek olarak anlıyor.

PETROL-İŞ'İN ÖZELLEŞTİRME KARŞITI GERÇEKLEŞTİRDİĞİ EYLEM TÜRLERİ

- İşyeri temsilcileri ve üyelerinin işyerlerinde yaptıkları direniş ve eylemler.
- Genel Merkez ve Şube yöneticilerinin yaptıkları direniş ve eylemler.
- Kamu oyunun dikkatini çekme yönünde yapılan eylem ve gösteriler.
- Özelleştirme karşıtı diğer sendika ve demokratik kuruluşların düzenlediği eylem, yürüyüş ve mitingler.
- Özelleştirmeye ilişkin sürekli basın açıklamaları.
- TÜRK-İŞ yöneticilerinin katılımı ile yapılan basın toplantıları ve eylemler.
- Özelleştirme karşıtı mücadeleyi merkezileştirmek için çağrılar.

- Siyasi partiler ve parlamento düzeyinde "bilgilendirme ve karşı çıkmalarını sağlama" çalışmaları.
- Özelleştirmelere karşı daha etkin mücadele verebilmek amacıyla, Türkiye'deki 3 konfederasyonun, bilim adamlarının ve meslek odaları temsilcileri ile birlikte KİGEM (Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi) Vakfı'nı kurma.

SON İKİ YILDA GERÇEKLEŞTİRİLEN EYLEMLERDEN ÖRNEKLER

- Ocak 1998 tarihinde "Özelleştirme Durdurulsun" başlıklı bir özel sayı gazete çıkarılarak kamuoyuna ve üyelere dağıtıldı.
- 25 Mart 1998 günü Ankara'da olağanüstü toplanan Başkanlar Kurulu, POAŞ'ın özelleştirilmek istenmesine karşı politikayı yeniden oluşturdu ve bir dizi eylem kararı aldı.
- 2 Nisan 1998'de tüm POAŞ işyerleri önünde toplu basın açıklamaları yapıldı.
- 20 Nisan 1998'de Sabah, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde POAŞ'ın özelleştirilmesine karşı yarımşar sayfa ilanlar verildi.

- 20 Nisan 1998 tarihinde; Petrol Ofisi'nin özelleştirilmek istenmesine karşı, "Petrol Ofisi A.Ş. Gerçeği" adlı rapor TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde düzenlenen bir basın toplantısı ile kamuoyuna sunuldu.
- 20 Nisan 1998'de tüm POAŞ işyerlerinde toplu direnişler gerçekleştirildi.
- 20 Nisan 1998 tarihinde POAŞ'ın özelleştirilmesine karşı gazete ilanları verildi.
- 21 Nisan 1998'de POAŞ Genel Müdürlüğü önünde toplu basın açıklaması yapıldı.
- 29-30 Nisan 1998 tarihlerinde Yarımca Şubesin'de üyelere yönelik "özelleştirme" konulu toplantılar yapıldı.
- 1998 yılı Nisan-Mayıs-Haziran ayları içinde özelleştirmelere karşı 10 binlerce çıkarma, el ilanı, bildiri, afiş, flama, önlük bastırılarak kampanya açıldı.
- 20 Mayıs 1998 günü Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e "Petrol Ofisi A.Ş. Gerçeği" Raporu sunuldu.

- 16 Mayıs 1998 günü, TÜRK-İŞ tarafından Ankara'da düzenlenen "İşsizliğe Hayır ! Özelleştirme Talanına Son" isimli mitinge geniş biçimde katılındı.
- 24/25/26 Haziran 1998'de 8. Olağan Genişletilmiş Başkanlar Kurulu'nda özelleştirme, seminer olarak işlendi ve daha sonra bazı işyeri temsilcileri ile birlikte Özelleştirme İdaresi Başkanlığı önüne gidilerek siyah çelenk bırakıldı.
- Bu Genişletilmiş Başkanlar Kurulu sonrası Petrol Ofisi'ndeki üyeler ile toplantı gezilerinde bulunuldu.
- Aliağa ve Kocaeli POAŞ ve Aliağa TÜPRAŞ işyerlerinde özelleştirme üzerine, söyleşiler yapıldı.
- Hemen tüm siyasi partilere yazı yazılarak özelleştirmenin kamu çıkarları açısından yol açacağı sorunlara dikkatleri çekildi ve karşı çıkmaya çağrıldı.
- CHP Kurultayında 200 delege ile özelleştirme karşıtı önerge verildi ve konunun Parti Programına alınması kararı aldırıldı.

- Sendikalara ve diğer demokratik kuruluşlara özelleştirmeye karşı güçleri birleştirme yönünde çok sayıda yazılar yazıldı ve ziyaretlerde bulundu.
- 30 Temmuz 1998 tarihli TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısında "Özelleştirmeye Karşı Sosyal Devleti Koruma Komisyonu"nın kurulması kararlaştırıldı ve Komisyon Petrol-İş, Hava-İş, Tes-İş, Liman -İş ve Selüloz-İş Genel Başkanlarından oluşturuldu.
- Radyo ve TV'lerce düzenlenen programlara katılındı ve kamuoyunu bilgilendirilmede bu yol kullanılmaya çalışıldı.
- 20 Ekim 1999'da POAŞ'ın özelleştirilmesine karşı eylem planı açıklandı.
- 17 Kasım 1999'da POAŞ'ın ihaleye çıkarılışı tüm POAŞ işyerlerinde protesto edildi.
- 4-5 Şubat 2000'de tüm POAŞ temsilcileri ile eylem planı oluşturuldu.
- 18 Şubat 2000'de POAŞ'ın kuruluş yıldönümü kutlamalarına katılmadı, ayrı protesto toplantıları düzenlendi, toplu basın açıklaması yapıldı.

- 2 Mart 2000'de, POAŞ ihalesini sonlandırmadan bir gün önce tüm POAŞ işyerlerinde eylem ve direnişlere başlandı.
- 3 Mart 2000'de, POAŞ ihalesi sonlandırılırken, tüm POAŞ işyerlerinde "zincire vurma" eylemi, toplu basın açıklaması gerçekleştirildi.
- 3 Mart 2000'de, Ankara'da ihalenin sonlandırıldığı Hazine önünde; TÜRK-İŞ Genel Başkanı Sn. Bayram Meral ve diğer çok sayıda sendika yöneticilerinin, Petrol-İş MYK Üyelerinin, Şube Yöneticilerinin ve üyelerimizin katılımı ile toplu protesto gösterisi ve basın açıklaması yapıldı.
- 26 Mart 2000'de Gemlik'te özelleştirme karşıtı Petrol-İş'in düzenlediği yürüyüş ve mitinge Bursa ve Yalova'dan da olmak üzere geniş katılım oldu.
- 31 Mart 2000'de toplanan Olağanüstü Başkanlar Kurulu, başta POAŞ olmak üzere, TÜPRAŞ, PETKİM, TÜGSAŞ, İGSAŞ'ta özelleştirmenin durdurulması yönündeki mücadelelerin daha da etkinleştirilmesi kararı aldı, eylem planı oluşturuldu.

- Toplantı sonrası 1 Nisan 2000'de Kocaeli'nde POAŞ, TÜPRAŞ, PETKİM, TÜGSAŞ ve İGSAŞ'ta özelleştirmenin durdurulması için, 9 Nisan 2000'de de İstanbul'da diğer sendikaların katılımı ile özelleştirme karşıtı yürüyüş ve mitingler düzenlendi.
- 24 Nisan 2000'de, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun kararı ile, özelleştirmelere karşı profesyonel sendikacıların 9 ayrı bölgeden Ankara'ya yürüyüşleri başlandı ve Petrol-İş bu eylemde geniş yer aldı.
- 26 Nisan 2000'de, yürüyüşçüler Ankara'ya gelerek spor salonu toplantısına katıldılar ve bu toplantıda da Petrol-İş geniş yer aldı.
- 27 Nisan 2000'de, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Sn. Bayram Meral ve diğer sendika yöneticilerinin, Petrol-İş MYK Üyeleri, Şube Yöneticileri ve üyelerin katılımı ile Ankara İdare Mahkemesi'ne POAŞ'ın özelleştirmesini iptal başvurusu yapıldı ve Mahkeme önünde toplu basın açıklamasında bulunuldu.
- Temmuz 2000'de TÜGSAŞ ve İGSAŞ'ın özel-

leştirilmesine karşı hazırlanan mektuplar Türkiye'deki muhtarlara postalandı ve karşı çıkmaya çağrıldı.

- TüGSAş'ın özelleştirilmesine karşı Ankara'da yapılan toplantıda belirlenen eylem programı çerçevesinde, 11 Temmuz 2000'de Gemlik'te TüGSAş'ın özelleştirilmesine karşı toplu gösteri yapıldı. Üyeler Gemlik'te topluca PTT'ye giderek, Bursa bölgesinde bulunan 600 muhtara, TüGSAş ve İGSAş'ın özelleştirilmesine karşı hazırlanan mektubu gönderdiler.
- 12 Temmuz 2000'de, tüm POAş işyerlerinde satışın yapılmaması için direnişler, eylemler yapıldı ve bildiri okundu.
- 18 Temmuz 2000'de Gemlik'te, TüGSAş'ın özelleştirilmesine ve Sunęipek'in kapatılmak istenmesine karşı; TÜRK-İş, DİSK ve KESK'e bağlı sendikalar ve diğer çok sayıda demokratik kuruluşlardan katılımla yürüyüş ve miting düzenlendi.
- 19, 20, 21 Temmuz 2000 tarihlerinde, POAş'ın satışının gerçekleştirilmemesi için tüm POAş

işyerlerinde sabah işbaşı yapılmayarak, çeşitli eylemler ve toplu basın açıklamaları gerçekleştirildi.

- 22 Temmuz 2000'de, TÜGSAŞ ve İGSAŞ'ın özelleştirilmesine karşı Kütahya'da; diğer tüm işçi ve kamu çalışanları sendikalarının, Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği'nin, Ziraat Odası'nın katılımı ile ortak yürüyüş ve miting düzenlendi.
- POAŞ işverenin 1200 Petrol-İş üyesini işten atacağını bildirmesi üzerine 17 Ekim 2000 günü tüm üyeler direnişe geçmişlerdir. Direnişe üyelerin eş ve çocukları da katıldılar. Direnişin 4. gününde işten çıkarmaların durdurulduğu, tazminat kaybı olmaması için 2001 yılı başında yayılarak yapılacağı işveren tarafından açıklandı. Hükümet yetkilileri ile yapılan görüşmelerde POAŞ'ta işten çıkarılanların, yatay geçiş ile bir başka kamu kuruluşunda işbaşı yapacakları ifade edildi.
- Borların özelleştirileceğinin kamu oyuna duyurulması üzerine; TÜRK-İŞ/PETROL-İŞ, T. MADEN-İŞ, GENEL MADEN-İŞ - KESK/ MADEN-

SEN - TMMOB/ MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI, KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI, JE- OLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI, METALURJİ MÜHENDİSLERİ ODASI ve KİGEM VAKIF'ı bir platform oluşturdular. 11 Aralık 2000 günü bir araya gelerek ortak toplantıda bir eylem planı belirlediler. Belirlenen eylem planı çerçevesin- de Bandırma'da 13 Ocak 2001 tarihinde geniş katılımlı bir miting düzenlediler.

ÖZELLEŞTİRME ÜZERİNE PETROL-İŞ YAYINLARI

- ✓ Petrol-İş Yıllıkları,
- ✓ Özelleştirme Üzerine,
- ✓ Özelleştirme Kimin İçin?,
- ✓ Petrol Ofisi A.Ş. Gerçeği,
- ✓ TÜPRAŞ Özelleştirilemez, TÜPRAŞ Gerçeği,
- ✓ Türkiye Tarımında Gübre Sanayinin Önemi ve TUGSAŞ, TUGSAŞ Gerçeği,
- ✓ PETKİM Özelleştirilemez, PETKİM Gerçeği,
- ✓ PETKİM Özelleştirilemez, PETKİM Gerçeği-Kı- sa PETKİM Raporu,

- ✓ Ulusal Savunmamız ve Kamu Çıkarları Açısından POAŞ Özelleştirilemez,
- ✓ Özelleştirme Sürecinde POAŞ ve TÜPRAŞ Dosyaları,
- ✓ TÜPRAŞ'ın Özelleştirilmesine Hayır -İddialar ve Gerçekler-,
- ✓ Gübre Sektöründe ve Tarımda Özelleştirmeye Hayır TÜGSAŞ ve İGSAŞ Özelleştirilemez.

PETROL-İŞ'İN ÖRGÜTLÜ OLDUĞU ÖZELLEŞTİRMeye ALINAN KURULUŞLARIN KISA ÖYKÜLERİ

ÖZELLEŞTİRİLENLER

- POAŞ

Petrol-İş'in örgütlü olduğu kamu kuruluşlarından POAŞ'ın özelleştirilmesi; işletmenin Türkiye ekonomisi kadar, savunma açısından da önemi, petrolün stratejik niteliği, Türkiye'nin en karlı kuruluşlarından oluşu, satışında devlet-siyaset-mafya ilişkilerinin olduğuna ilişkin haberlerin basında çıkması, 1. satışının iptali, 2. satışının da yine usulüne uymadığına ilişkin

haberlerin yayılması, yasalara rağmen satışının yapılması, konunun Petrol-İş tarafından sürekli kamu oyunun gündeminde tutulmaya çalışılması ve özelleştirilmesi karştı sürekli eylemler nedeniyle kamu oyununda geniş yankı bulmuştur.

Gayrimenkul değeri 4 milyar dolar olarak ifade edilen ve Türkiye'nin en karlı kuruluşlarından olan POAŞ, sonuçta birkaç yıllık karı karşılığı satılmıştır.

Haziran 1999 itibariyle POAŞ'ta 2796'sı sözleşmeli personel ve 3369'u Petrol-İş üyesi işçi olmak üzere toplam 6165 çalışan bulunmaktaydı. Ancak bu sayı özelleştirme sonrası, 1058'i sendikalı olmak üzere, 1300 dolayına düşmüştür.

2001 ocak ayında bin 300 üyenin iş akdi feshedildi. Ancak yapılan mücadeleler ile Petrol-İş'in işyerinden tamamen tasfiye girişimi engellendi.

POAŞ özelleştirmesinin gerçek amaçlarından birinin rant elde etmek olduğu, şirket gayrimenkullerinin satışa çıkarılması ile açığa çıkmıştır. POAŞ 18 Ocak'ta 32 arsa ve 14 tesis ve gayrimenkulunu satışa çıkarmıştır.

POAŞ'ı özelleştirme girişimleri özetle şöyle olmuştur:

POAŞ'ın I. Özelleştirme Girişimi

- 5/9/1990'da özelleştirilmek üzere şimdiki adıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na bağlandı.
- 27-29/5/1991 tarihinde %4.02 oranda halka arz gerçekleştirildi.
- Daha sonra bu oran %6.7'ye çıkartıldı ve POAŞ'ta kamu payı %93.3 oldu.
- 18 Mart 1998'de birinci satış ihalesi gerçekleştirildi.
- * POAŞ'ın %51 kamu hissesi için 18 Mart 1998'de yapılan ihalede en yüksek teklifi, Hayyam Garipoğlu'nun sahibi olduğu Akmaya-Orteks Grubu, 1 milyar 160 milyon dolar olarak verdi.
- * Ancak Özelleştirme Yüksek Kurulu 15 Temmuz 1998'de ihalede üçüncü en yüksek teklif veren İş Bankası-Bayındır Holding-Park Holding ve PÜAŞ Ortak Girişim Grubu'na 1 milyar 160 milyon dolar bedelle satışına karar verdi. Ödemenin yarısı peşin, kalanı ise iki yılda iki eşit taksitte ödenecekti.

- * Bu arada kamu oyuna bu grubun özelleştirme için gerekli parayı, Emlak Bankası'ndan kredi alarak ödeyeceği yansıdı. Daha sonra İş Bankası'nın da kredi vereceği basında çıktı. Ancak Ece Zeytincilik olayları ile ortalık karıştı ve İş Bankası böyle bir kredinin verilmeyeceğini açıkladı. Son ödeme tarihi olan 30 Kasım 1998'de ödeme yapılmadığından, bu gruba da satış gerçekleşmedi.
- * Bu gelişmeler üzerine ÖİB geriye kalan Garanti Bankası A.Ş. ve Doğu Holding A.Ş. Ortak Girişim Gurubuna, vermiş olduğu teklif gereği 1 milyar 150 milyon dolara, 23 Aralık 1998'de, 90 gün süreli teklif götürdü. Ancak bu grup da POAŞ'ı satın almadı.
- * Bu arada Ankara 6. İş Mahkemesi satışın iptaline karar verdi (23/2/1999).

POAŞ'ın II. Özelleştirme Girişimi

- 17 Kasım 1999'da POAŞ'ın %51 hissesi ikinci kez ihaleye çıkartıldı ve öncekinde olduğu gibi yalnızca ihaleye katılmak isteyenlere "İhale Şartnamesi" ve "Petrol Ofisi A.Ş. Tanıtım Dökümanı" 10 bin dolardan satışa sunuldu.

- Son teklif verme 20 Ocak 2000'de tamamlandı ve aşağıda adları geçen yalnızca 4 konsorsiyum teklif verdi:
 1. Doğu Holding A.Ş. ve Koç Holding A.Ş. Ortak Girişim Grubu.
 2. T. İş Bankası A.Ş. ve Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş. Ortak Girişim Grubu.
 3. Nurol Holding A.Ş.-Cingilli Holding A.Ş.-Anadolu Uluslararası Ticaret ve Taşımacılık A.Ş.-Medya Holding A.Ş. Ortak Girişim Grubu.
 4. T. Vakıflar Bankası T.A.O. ve Alarko Holding A.Ş. Ortak Girişim Grubu.
- Şubat 2000'de POAŞ'ın özel finans verileri ve diğer bilgiler "bilgi odaları"nda verildi.
- Daha önce Mart sonu olarak açıklanan "ihalenin sonlandırılması" işlemi 3 Mart 2000'e çekildi.
- 7 Martta POAŞ Yönetim Kurulu, POAŞ'ın ödenmiş sermayesini 20 trilyon TL'den 50 trilyon TL'ye çıkardı. Kayıtlı sermayesini de 100 trilyon TL olarak kabul etti.

- Bu arada birkaç gün içinde Rekabet Kurulu tarafından POAŞ'ın %51'inin satılabilmesi ve ihaleye katılan 3 konsorsiyuma satışı için "nihai izin kararı" verildi.
- Nisan 2000 başında da, ÖYK 'nın satış kararını onaylayacağı açıklandı.
- 21 Temmuz 2000 tarihinde, özelleştirmenin iptaline ilişkin 4 ayrı dava sürerken satış gerçekleştirildi.
- Kamunun elinde olan hissenin %15'inin daha "halka arz" edileceği de ilgili açıklamalar içinde yer aldı.

(POAŞ'ın özelleştirilmesine karşı yapılan toplu gösterilerden örnekler yukarda yer almıştır.)

- Petlas

Petlas 1974 Kıbrıs Harekatı sırasında yaşanan olumsuzluk sonucu bir gereksinimden kurulmuş, 1977'de temeli atılmış, başta özel lastik firmaları olmak üzere engellerle karşılaşmış ve deneme üretimine geçişi, ancak 1990'da olabilmisti.

Daha önce, ilki Ekim 1993'te olmak üzere 4 kez satışa çıkarılan ve bir kez de 5 Nisan kararlarıyla ka-

patılması istenen Petlas, 1994'te İranlı firma Nadir İmpeks'e satılır. Ancak, satış koşulları alıcı firma tarafından yerine getirilmediğinden, bu satış iptal edilir.

1996 yılında, Karabük örneği gibi Petlas'ın çalışanlara verilmesi ÖİB tarafından ısrarla gündeme getirildiyse de, Sendikamız Merkez Yönetim Kurulu ve Petlas işçilerinin karşı çıkmasıyla bu model de gerçekleşmez. Bu kez 30/9/1996'da 5. kez ihale ilanı çıkarılır.

Petlas 13 Ocak 1997'de Kombassan Holding'e 35.8 milyon dolara, 3.6 milyon doları peşin, 7 yıl vade ile satıldı. Oysa Petlas'ın yalnızca stokları ve alacakları toplamı 10.2 milyon dolardır. Böylece peşin ödemesi ve ilk iki taksiti zaten Petlas'ı satın alma ile elde edilmiş oluyor. Petlas'ın 1996 yılı cirosu ise 22.4 milyon dolardı.

Özelleştirilirken ÖİB yetkilileri ve bizzat Kombassan Holding sahipleri üretim ve istihdamda artış garantisi verdiler. Hatta çalışan sayısının en az 1500 olacağını Kombassan Holding sahipleri belirttiler. Ancak Satış Sözleşmesinde çalışan 1154 olan işçi sayısının 700'e düşürüleceği ve çıkarılan işçilerin kıdem ve ihbar tazminatlarının ise devlet tarafından ödeneceği yer aldı.

Petlas için 1976-1993 arası dolar olarak 1 milyar 186 milyon harcanmıştır. Bu harcamanın yarısından fazlası yüksek faizle borçlandırılmasından kaynaklanmıştır. Petlas'ın satış öncesi son haliyle kurulması için ise en az 250 milyon dolar gerekmektedir.

Kırşehir'in tek sanayi kuruluşu olan Petlas'ın özelleştirilmesi ve kapatılmasına karşı işçiler ve halkın geniş katılımı ile mitingler, yürüyüşler, paneller ve işyerinde hapis olma gibi eylemler düzenledi. Ankara'ya yapılan yürüyüş ise Kırıkkale'de güvenlik güçlerince durduruldu. Son satış üzerine işçiler 22 Ocak 1997'de kendilerini Petlas'a hapsettiler. 24 saat sonra yine güvenlik güçleri işyerine gelerek işçileri tek tek fabrika dışına çıkardılar. Petrol-İş tarafından ÖİB'in satış kararı üzerine hem karar ve hem de ÖİB yetkilileri için mahkemeye başvurulmuş, anayasaya aykırılık yönünde suç duyurusunda bulunulmuştur.

Petlas'ın satışı Petrol-İş'in bu başvurusu üzerine, 31.12.1997 tarihli (esas 1997/597) Kayseri Bölge İdari Mahkemesi kararı ile durduruldu. Ancak 57. Hükümet de bu karara uymamadı.

Sonraki gelişmelerden bazıları şöyledir:

- 21 Ocak 1997'de Petlas'ta işten çıkarılmalara karşı işyerine kapanma eylemi gerçekleştirildi.
- 1 Ekim 1997'de aralarında 2 temsilcinin de aralarında bulunduğu 115 üye işten atıldı ve iş durduruldu. Ancak bu ara işveren atılan üyeleri geri aldı ve tensikat kuralları işletilerek 67 üye işten çıkarıldı.
- Özelleştirildiği 6 Mayıs 1997'den, 30 Haziran 1999'a değin Petlas'tan atılan sendika üye sayısı 276 olmuştur. 30 Haziran 1999 tarihi itibarıyla de, 222 üye daha, hiçbir hukuki gerekçesi olmadan ve tazminatsız olarak işten çıkarıldılar.

- İpragaz'da Kamu Payı Satışı

İpragaz'da %49.3 olan kamu hissesi blok satış yolu ile Fransız kökenli Primagaz tekeline, 27.1.1992'de, 64 milyon 66 bin dolara satılmıştır.

İpragaz'da kamu payı satılır satılmaz, Petrol-İş üyeleri işten atılmaya başladılar ve Petrol-İş'in yetkisi düştü. Ancak yine de 1.11.1991'de başlayan toplu iş sözleşme prosedürü işletildi ve Mart 1992'da sözleşme bağitlandı.

Kasım 1989'daki sözleşme dönemi öncesi İpragaz'ın 9 tesisinde, 269 üye bulunmaktaydı. Kasım 1991'de 2 tesis taşeronlaştırılarak, 7 tesiste 180 üye için toplu iş sözleşmesi bağitlandı. Bu tarihte İpragaz'da toplam 580 işçi çalışmaktaydı. 1993'te 2 tesis daha taşeronlaştı ve 5 tesiste 122 üye kaldı. Ancak daha sonra İpragaz Kurtköy'ün direnmesi dışında, işletme tamamen sendikasıztlaştırıldı. Böylece özelleştirme sonucu üye sayısı ilk yıl % 55 oranda azaldı ve hemen sonra da sendikasıztlaştı.

- Sümer Holding A.Ş. Salihli Palamut ve Valeks İşletmesi

Sümer Holding A.Ş.'nin Salihli Palamut ve Valeks İşletmesi önce 18/9/1997'de Fırat Dağıtım'a 1 milyon 650 bin dolara satılmış, ancak alıcı parayı ödemediğinden bu satış gerçekteşmemişti.

Ancak daha sonra 11/9/1987'de Bakanlar Kurulunca özelleştirme kapsamına alınmış olan Sümer Holding A.Ş. Salihli Palamut ve Valeks İşletmesi 2. kez, 12/1/1995 tarihli ihale sonucu, Ar-Tu Kimya Sn. ve Tic. A.Ş.'ye 1 milyon 508 bin dolara, 20/4/1998 tarihli ÖYK kararı ile satış gerçekteşir.

Özelleştirmenin ertesi gün toplam 53 üyenin hepsi işten çıkarıldılar. Tekrar işe döndürülenler ise, sendikası olma koşulunu kabul etmek zorunda bırakıldılar.

- BASF Sümerbank Türk Kimya A.Ş.

Sendikamızın örgütlü olduğu BASF Sümerbank'taki kamu payı da, 5 Ocak 2000'de satılmıştır.

Satış sırasında 82 üyemiz bulunmaktaydı.

ÖZELLEŞTİRME PROGRAMI İÇİNDE OLANLAR

- TÜPRAŞ'ın "Halka Arz" Yolu İle Özelleştirilmeye Başlanması.

10 Temmuz 1990'da TÜPRAŞ daha özelleştirme kapsamına alınmadan 1 yıl önce, 1989'da petrol sektöründe liberasyon ve Haziran 1989'da yapılan yasa değişikliği gibi çeşitli uygulamalarla hazırlık başlatıldı. Daha sonra 79 sayılı Milli Koruma Yasası'nın 5. maddesinde yapılan değişiklik ile, petrol ürünlerinin ithali, ihracı ve fiyat belirlemesi serbestleştirildi. Yine 6326 sayılı Petrol Yasasının 6. maddesi 27/11/1994'te değiştirilerek, özel sektöre getirilmiş olan rafineri ve boru hattı konularındaki kısıtlamalar kaldırıldı. Böylece

özel sektöre; rafineri kurma, satın alma, boru hatları inşa etme, ortaklıklar kurma konularında yasal kolaylıklar sağlandı ve ayrıca teşvikler de getirildi.

10 Temmuz 1990'da özelleştirilmesine karar verilen TÜPRAŞ, şimdiki adıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na devredildi. Hemen 1991'de %2.5 hissesi "halka arz" biçiminde satışa çıkarıldı. 1997'de İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'ndan TÜPRAŞ hisselelerinin %3.58'i işlem görmekteydi.

TÜPRAŞ, özelleştirme kapsamına alındıktan sonra Petrol-İş üye sayısı %15 oranda, 600 kişi düşürülerek, başta taşeronlaşma olmak üzere çeşitli sendikasılaştırma uygulamalarına gidildi. Toplam 6 bin 300 çalışan içinde üye sayısı yaklaşık 3 bin 500 idi. 1998 itibariyle TÜPRAŞ'ta çalışanların %13.3'ü taşeron-müteahhit işçisi, %17.5 oranda da stajyer öğrenci olarak istihdam edilmiş ve sendikalı işçinin, toplam çalışan içinde oranı %50.4'e gerilemişti.

Diğer KİT'ler gibi TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi sürekli gündemde tutuldu ve özelleştirilme hazırlıkları sürdürüldü.

17 Ağustos depreminde TÜPRAŞ'ta yangının çıkışı ve yangını söndürmek için daha önce alınması gereken tedbirlerin yetersiz olduğunun anlaşılması, özelleştirme politikalarının bir sonucu olarak değerlendirildi.

Bu arada diğer KİT'lerden farklı biçimde, örneğin PETKİM'de yapılmayanın aksine, TÜPRAŞ'ın satışını cazip kılma amacıyla yatırımlara ağırlık verildi. Elbette bu yatırımlar gerekmekteydi. Ancak diğer KİT'ler için yapılmazken TÜPRAŞ'a 2 milyar dolarlık bir yatırım yapılmış oluşu dikkat çekmiştir.

TÜPRAŞ'ın 1998'de satılması programlandı. Gerçekleşmeyince, 1999'da "blok satış" yolu ile ilk özelleştirilecek kuruluşlar arasında ilan edildi. Ancak kısa bir süre sonra %15 hissesinin "halka arz" edileceği açıklandı. Kamu oyunun tepkisini çekmemek için de "kredi kartı ile hisse satışı"nın yapılması dahil, 20 milyon dolar olduğu basına yansıyan tutarlarda reklamlar yapıldı.

TÜPRAŞ hisseleri Aralık 1999 sonunda yaklaşık 60 bin TL düzeyinde iken, satışı kolaylaştırmak için, özelleştirmecilerin kasıtlı politikaları sonucu, 32 bin TL seviyesine düşürüldü. Özelleştirme İdaresi, nere-

deyse yarı yarıya düşürülmüş hisse fiyatları üzerinden, Tüpraş çalışanları için ayrıca indirimli satış yapılacağını da açıkladı.

Günlük basına da geniş olarak yansıyan biçimde özellikle TÜPRAŞ çalışanlarını hisse almaları yönünde yoğun bir propaganda yapıldı. ÖİB Başkanı rafinerileri tek tek gezerek çalışanları hisse almaya teşvik etti.

Sonuçta ÖİB açıklamasına göre yurt içinden 370 bine yakın talep geldi. Bunlar arasında 1830'unun da TÜPRAŞ çalışanı olduğu, yine ÖİB açıklamalarında yer aldı.

%15 olarak açıklanan hisse arzı oranı, %27.4'e yükseldi ve bu oran, ek satış hakkı opsiyonu ile birlikte toplam %31.5 oldu.

Petrol-İş TÜPRAŞ'ın hisse arzı yolu ile özelleştirme girişimine karşı da çok yönlü bir mücadele sürdürdü. Bu çalışmaların da etkisiyle TÜPRAŞ rafinerilerinin çoğunda, Özelleştirme İdaresi Yöneticilerinin düzenledikleri toplantılara işçiler katılmadı. "Halka arz" programı uygulanmadan önce ve uygulama sırasında sendikanın özelleştirmeye karşı bildirileri tüm rafine-

rilerde okundu. Ön talep bildirimi sürecinde Merkez Yönetim Kurulu üyeleri rafinerileri ziyaret ederek, hisse senedinin niçin satın alınmaması gerektiğini anlattılar. Diğer yandan, kamuoyunu bilgilendirmeye, özelleştirmenin gerçek yüzünü teşhir etmeye yönelik basın açıklamaları ve yayın faaliyetleri yürütüldü. Bütün bunların sonucunda başlangıçta ön talep başvurusunda bulunanların üçte ikisi, hisse senedi almaktan vazgeçtiler.

Bu arada taksitle 31 bin TL'den hisse alan 28 bin 654 kişi, TÜPRAŞ hisselerinin %14.5 oranda değer kaybetmesi üzerine daha fazla zarar etmemek için büyük çoğunluk olarak son taksitlerini yatırmadılar. Ancak arada geçen süre içinde, tasarruflarının enflasyon karşısında erimesinden kurtulamadılar. Böylece 10 binlerce yurttaş halka arz aldatmacası ile mağdur olma deneyi yaşamış oldular.

Tüpraş, 2001 özelleştirme hedefleri arasındadır. Tüpraş'ın tamamen veya kısmen özelleştirilmesi gündeme getirilmektedir. Borsaya arz yöntemi ile Tüpraş özelleştirilmesi, hisse senetlerinin İstanbul Borsası'nda düşmesi nedeniyle zor gözükmemektedir.

TÜPRAŞ'ın "halka arz" yolu ile özelleştirilmesi sırasında, Petrol-İş'in açmış olduğu yoğun kampanyaya karşı medya tekelleri de rahatsız oldular ve "kalemleri"ni Petrol-İş aleyhine yazılar yazdırmakta tereddüt etmediler.

Petrol-İş, TÜPRAŞ 'ın borsaya arzının iptal edilmesi talepli, yargıya başvurdu.

- PETKİM

Büyük kamu işyeri olarak özelleştirme kapsamına ilk alınan PETKİM'de süreç şöyle işlemiştir:

- PETKİM, 30 Ekim 1987'de Bakanlar Kurulu kararı ile özelleştirme kapsamına alındı.
- 1988'de, o dönem özelleştirme işlerini yürüten TKKOİ (Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi)'ye devredildi.
- PETKİM'in toplam sermayesinin %7.83'ü, 18 Haziran 1990'da borsada satıldı.
- PETKİM-Yarımca'da 17 fabrikanın 9'u kapatıldı.
- Hükümet 5 Nisan 1994 Kararları çerçevesinde Yarımca Kompleksi'nin kapatılacağını açıkladı.

- Petrol-İş'in sürdürdüğü mücadeleler sonucu hükümet Yarımca PETKİM'i kapatma kararını geri aldı.
- ÖİB Mart 1998'de, Petrokimya Holding A.Ş. olarak dönüştürdükten sonra, PETKİM Aliağa ve Yarımca komplekslerinin ayrı birer kuruluş haline getirilmesi ve Aliağa Kompleksi'nin % 51'inin blok satış yöntemiyle, Yarımca kompleksinin de varlık satış yöntemiyle satılması hazırlıklarını yürüttü.
- 2000 yılının 1. çeyreğinde Petkim-Yarımca özelleştirilme programına alınması ve 2. çeyreğinde de satışın gerçekleşmesi, 2000 yılı 4. çeyreğinde de hisse senedinin piyasaya çıkarılması planlandı. PETKİM'in de "borsaya arz" yöntemiyle özelleştirileceği, yayınimiz hazırlanırken son açıklama durumundaydı.
- 2000 yılı biterken Yarımca Petkim'in TÜPRAŞ İzmit Rafinerisine bağlanması gündeme getirildi.

Toplu iş uyuşmazlıkları ile birlikte hem de kapatma ve özelleştirmeye karşı PETKİM'de sürdürülen eylemler şöyle özetle sıralanabilir:

- 5 Nisan kararlarının hemen ardından kapatılacak işyerleri arasında Petlas ve Yarımca Petkim'in de yer almasına karşı bir dizi eylemler gerçekleştirildi.
- 6 Nisan 1994 günü Yarımca Petkim'de çalışan Petrol-İş üyeleri, Harb-İş Sendikası üyesi işçilerle birlikte İzmit'te bir yürüyüş düzenlediler. 8 Nisan'da Yarpet, Gölcük Tersanesi işçileri, Seka işçileri ve kamu çalışanlarının ortaklaşa düzenlediği basın toplantısına 15 bini aşkın kişi katıldı ve E-5 Karayolu yarım saat trafiğe kapatıldı.
- Yine 5 Nisan kararlarını protesto için Yarımca Petkim'in önünde 19 Nisan 1994 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nın da hazır bulunduğu mitinge yaklaşık 5 bin kişi katıldı.
- Petrol-İş'in Yarpet ve Petlas'ın kapatılma kararına karşı yapmış olduğu kararlı eylemler ve kamuoyundan olumlu yankı bulması üzerine Başbakanlık'ta bu kuruluşlar için komisyonlar oluşturuldu. Sendika temsilcilerinin etkin katılımı ile, Komisyonların 3 aya varan çalışmaları sonunda her iki kuruluşun da kapatılma gerekçelerinin geçersiz olduğu sonucuna varıldı.

- Aliğa ve Yarımca PETKİM'deki üyeler özelleştirme karşıtı Aliğa ve Kocaeli'nde çok sayıda yürüyüş, miting ve toplantılar düzenlediler.
- Özelleştirme karşıtı eylemlere Aliğa ve Yarımca PETKİM'de çalışan üyeler geniş olarak katıldılar.
- Yine Aliğa, İzmir, Yarımca ve Kocaeli yöresinde özelleştirme karşıtı yapılan tüm eylem ve gösterilere diğer PETKİM çalışanları da katıldılar, dayanışmalar içinde oldular.

- TÜGSAŞ ve İGSAŞ

Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından 18/08/1998 tarih 98/58 sayılı kararı ile TÜGSAŞ ve İGSAŞ özelleştirme kapsamına alındı ve bu amaçla hazırlanan özelleştirme programı uygulamadadır. İvedilikle özelleştirilebilmek amacıyla, mevcut yasalar da çiğnenerek ve hiç bir ön inceleme dahi yapılmadan, bu kuruluşlar doğrudan programa sokulmuşlardır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından, TÜGSAŞ'ın Gemlik, Samsun ve Kütahya Gübre işletmeleri ile, İGSAŞ'ın blok satış yolu ile özelleştirilmesi için,

24 Temmuz 2000'de ihale işleminin yapılacağı açıklandı. İhale bu tarihten daha sonra gerçekleştirildi.

TÜGSAŞ ve İGSAŞ'ın özelleştirilmesi, aynı zamanda tarım sektöründeki özelleştirme girişimlerinin parçası olduğundan ayrı bir önem kazanmaktadır.

TÜGSAŞ ve İGSAŞ ihaleleri 29 Eylül 2000'de sonuçlanmıştır. Buna göre TÜGSAŞ Samsun ihalesi teklifler yeterli görülmediği için iptal edilirken, Gemlik Fabrikası ve İGSAŞ ihalesini en yüksek teklif veren Tekfen Holding kuruluşu Toros Gübre ve Kimya End. AŞ kazanmıştı. Kütahya Gübre Fabrikasının ihalesi ise teklif gelmediği için iptal edilmişti.

Kamuoyunda oluşan tepkilerin de etkisiyle 19 Ekim 2000'de Tügsaş Gemlik ve Samsun fabrikaları ihaleleri iptal edilmiştir. İptal gerekçesi olarak ihale komisyonu getirilen teklifleri düşük bulduğunu açıkladı. Daha sonra da İGSAŞ ihalesi de Rekabet Kurulu'nun olumsuz görüş bildirmesi gerekçesiyle 22 Kasım 2000'de iptal edildi.

(Bu işletmelerin özelleştirilmesine karşı yapılan eylem ve gösterilere ilişkin bazı örneklerle yukarda yer almıştır.)

ÖZELLEŐTİRİLMESİNDE "GERİ ADIM" ATILAN

Eti Bor A.Ő.

Bor madenleri doğanın Anadolu'ya bir hediyesidir. Nasıl ki Kafkasya ve Arap ölkelerinde petrol ve doğal gaz önemli bir zenginlikse, Türkiye'de de bor o derecede önemli bir zenginliktir. Ölkemiz, dünyada toplam bor madeni rezervinin yüzde 63'üne sahiptir ve kalite olarak da en yüksek değerdedir. Bizden sonra dünyada ikinci sırada A.B.D. gelmekte ve onun da % 13 oranında bir bor rezervi bulunmaktadır. Başka önemli bir nokta ise, Türkiye'nin dışındaki ölkelerde tüm dünyanın ancak 50-60 yıllık ihtiyacını karşılayabilecek bor rezervi varken, ölkemiz tüm dünyanın 450 yıllık ihtiyacını karşılayabilecek bor rezervine sahiptir. Yani bu demektir ki 60 yıl sonra ölkemizden başka hiçbir ölkede bor madeni kalmayacaktır.

Türkiye'deki bor rezervi 1 trilyon dolara değin tahmin edilmektedir ve iyi bir işletmecilik ile yılda en az 1 milyar dolar ihracat geliri sağlanabilecektir.

Dünya bor pazarındaki fiyatlar, A.B.D.'li Rio-Tinto Zinc Corp. şirketine bağı US Boraks ve Türkiye'de Eti Holding tarafından belirlenmektedir. Ayrıca yıllık

1,2 milyar dolar olan dünya toplam bor satış hasılatının %22'sini Eti Holding, %70'ini ise Rio-Tinto almaktadır. Dünya bor tekelini ortaya koyan bu rakamlar da borun özelleştirme çabalarının arkasında çok uluslu Rio-Tinto şirketi ve onun Türkiye uzantısı yerli işbirlikçilerinin olduğu gerçeğinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Çünkü Eti Holding, Rio-Tinto şirketi karşısında tek büyük rakiptir ve ileride de bor maden ürünleri alanında tekel olma yolundadır.

Bor madenleri nükleer tesislerde, uzay sanayisinde, ilaç sanayisinde, tarım, gübre, çimento, inşaat, ağaç, emaye, boya ve deterjan sanayilerinde, cam ve seramikten elektrik sanayisine, roket yakıtlarından uzay araçlarının dış yüzey kaplamalarına değin olmak üzere 250'den fazla sanayi alanında vazgeçilmez ve alternatifsiz olarak kullanılmaktadır.

1978 yılında bor madeni, özel sektörün elinden alınarak kamulaştırılmıştı. Kamulaştırılmadan önce dünya pazarındaki %10 olan pay, kamulaştırma sonrası %22-34'e çıkmıştır. Bor fiyatları da 40-50 dolar dan 230-300 dolar olmuş, bor ihracat geliri de 80 milyondan 300 milyon dolara çıkmıştır. Bu arada rafine bor üretimine de başlanmıştır.

Borların özelleştirmeye alınışı:

- 1985'te yapılan Morgan Guarantee Ana Özelleştirme Planına madenler alınıyor.
- 1985'te 3213 sayılı Yasa ile madenler özel sektöre de açılıyor.
- 1994'te ETİBANK Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Bankacılık bölümü Özelleştirme İdaresi'ne devrediliyor. Böylece ETİBANK'ın finansal desteği yok ediliyor. Banka (Etibank) ise özelleştiriliyor, içi boşaltılıyor ve tekrar kamulaştırılıyor.
- 26.01.1998'de 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile ETİBANK dağıtılarak, Eti Holding adı altında ve bağlı 7 işletmeye ayrılarak özelleştirme amacıyla yeniden yapılandırılıyor. Kurulan işletmelerden biri de Eti Bor A.Ş. olmaktadır.
- Bor uç ürünlerini araştırma ve diğer AR-GE çalışmalarını yapmak üzere kurulan Bor Araştırma Daire Başkanlığı 1999'da kapatılıyor.
- 11/10/1999 tarihinde Eti Holding A. Ş, Eti Dış Ticaret A. Ş ve Park Holding'e bağlı olduğu belirtilen Serena A. Ş. arasında 15 yıl süreli 150-

200 bin Ton/Yıl kolemanit satışı için bir Çerçeve Anlaşması imzalanır. Ancak anlaşma iptal edilir. Daha sonra Ağustos 2000'de aynı holding Ceytaş olarak yüksek miktarda bor satın almak isteyecektir.

- 14/01/2000'de Bakanlar Kurulu madencilik sektörünün yeniden elden geçirilmesi ve özelleştirme amaçlı yasal düzenleme kararı alır. 2840 sayılı Yasanın değişimi yönünde gerekçeli taslak metin hazırlanır. 14/01/2000'de Bakanlar Kurulu madencilik sektörünün yeniden elden geçirilmesi ve özelleştirme amaçlı yasal düzenleme kararı alır. Bakanlar 2840 sayılı Yasanın değişimi yönünde hazırladıkları Taslakta "2840 sayılı yasa yürürlükten kaldırılmıştır" hükmünün yanı sıra şu metni getirirler: "2172 ve 2840 sayılı yasalara göre Kamu Kurum ve Kuruluşlarına devredilmesi gereken ancak, devir işlemleri tamamlanmamış sahalar ile devir edildiği halde bu kanunun yayım tarihine kadar üzerinde hiçbir faaliyet bulunulmamış sahalar talepleri halinde eski sahiplerine bedelsiz olarak bir yıl içinde iade edilir. İadesi mümkün olmayan sahalar ihaleye çıkarılır." 12.09.2000 tarihinde yeni bir Çer-

eve Anlaşması imzalanır ancak yapılan bu anlaşma yürürlükten kaldırılır.

- IMF'ye sunulacak 3. Ek Niyet Mektubunda borların da özelleştirileceği yer alır.
- Mektubun tarihi ile aynı gün 20 Aralık 2000 tarih ve 2000/92 sayılı zelleştirme Yüksek Kurulu (YK) Kararı ile Eti Bor A.ř. ve Eti Alüminyum A.ř. diğerleri ile birlikte zelleştirme kapsamına alındı ve hazırlık işlemlerinin 6 ay içinde tamamlanacağı belirtildi. (06.01.2001 tarih ve 24279 sayılı Resmi Gazete).
- Bazı bakanlar mevcut mevzuat ile bu özelleştirmenin yapılamıyacağını ileri sürerler.

12 şubat 2001'de Bakanlar Kurulu bor ve diğer madenleri zelleştirme kapsamından çıkarır. Ancak bu kez borların değişik yöntemlerle özelleştirilmesi arayışlarına başlanır.

Bu kitapçık hazırlanırken gelinen sonuç olarak ise, Bakanlar Kurulu'na satış kararının geri aldırılması açısından başarılı olunmuştur denilebilir. Mücadele sürüyor.

ÖZELLEŞTİRİLECEĞİ AÇIKLANAN

- Botaş

57. Hükümetin Dünya Bankası'na sunduğu ekonomik programla ilgili "Kalkınma Politikası" mektubunda, doğalgaz sektörü için 2000 yılında yeni bir düzenlemeye gidileceği belirtilmiş ve doğalgazla ilgili düzenleyici bir kurumun oluşturularak, sektörün özelleştirilmesi üzerinde durulmuştur.

Söz konusu mektupta, Botaş'ın da özelleştirileceği ve bu amaçla kuruluşun üçe bölünmesi gerektiği de ifade edilmiştir.

Botaş'ın özelleştirilme planları henüz resmen uygulamaya sokulmamıştır.

ŞİMDİLİK GİZLİ ÖZELLEŞTİRME SÜRECİNDE OLANLAR

- MKE ve Barutsan

Özelleştirme yöntemlerinde en çok bilinenler arasında; blok satış, halka arz, imtiyaz hakkını belli bir süre devir veya kiralama olurken, diğer bir yöntem de bir kamu kuruluşunun çökertilerek, yerinin özel sektö-

re bırakması biçiminde olmaktadır. Bu tür özelleştirmeye bir örnek de, MKE'de uygulanmaktadır. 20'ye yakın fabrikası ve 17 bin çalışanın bulunduğu MKE'de, bu kitapçığın hazırlıkları sırasında fabrika sayısı 12'ye, çalışan sayısı da 6 bine düşürülmüştü.

MKE'ye bağlı işletmeler arasında, özelleştirmeye yöneltilenler arasında Barutsan da bulunmaktadır. İlgili gelişmeler aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Ülkemizin savunmasında üretim görevini üstelenen MKE'ye bağlı, 1930'larda faaliyete başlayan Barutsan A.Ş.; dinamit, karaburut, fitil, asit, nitrogliserinli barut (NGL) ve TNT üreterek, savunma sanayine ve doğal olarak ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayan önemli ve önde gelen bir kamu kuruluşumuzdur. Ülkemizde serbest piyasa kurallarına ve hükümetlerin batırma yönündeki tutum ve kararlarına rağmen, Barutsan A.Ş. büyük projeleri de yaşama geçirerek ayakta kalma başarısını göstermiştir.

Bu kuruluşumuz önce teknolojik gelişme için "para yok" gerekçesi ile kapatılmak istendi. Amaçları, bu üretim alanının özel sektöre açılması idi. Hükümetin bu tutumuna karşı Elmadağ'da bulunan yurttaşlar

aralarında Barutsan'ın kapatılmaması için imza topladılar ve çalışanlarla birlikte karşı çıktılar. Kaldı ki Barutsan A.Ş.'nin teknolojisini geliştirmek üzere Kurum tarafından "Sıvı Patlayıcı Üretimi Projesi" oluşturulmuş ve bu Proje de Yüksek Denetleme Kurulu tarafından da onaylanmıştı. Ancak daha sonra Türkiye'deki mevcut özelleştirmeci tutum, bir avuç yabancı-yerli sermayedarın çıkarı pahasına Barutsan'ı da hedef aldı ve ancak bu hedefleri henüz tutmamış durumdadır.

KAPATILANLAR

- MKE Anpil

Anpil Antalya Pil San. ve Tic. A.Ş.'nin 31.12.1988'de MKE tarafından kapatılma kararı alındı. Karar alındığında üye sayısı 61 idi. Oysa daha 3 yıl önce üye Anpil'de Petrol-İş üye sayısı 140 idi. Sistemli bir biçimde kapatma amaçlı uygulamalar ile üye sayısı düşürüldü ve sonunda kapatıldı. Kapanmadan sonra 14.1.1999 tarihinde 20 üye emekli edildi ve isteyen 8 üyenin de çıkışı verildi. Kalan 33 üye de MKE'nin diğer işyerlerine nakledildi.

Petrol-İş Anpil'in kapatılmaması için yabancı bir kuruluşun ortaklık etmesini savunmaya değin, çalış-
ma ve uğraşlarda bulunmuştur.

- TÜGSAŞ Elazığ İşletmesi

Hükümet TÜGSAŞ'ın özelleştirilmesi yönünde ol-
dukça hızlı hareket ederek, 31 Aralık 1999'da TÜG-
SAŞ'ın Elazığ Fabrikasının kapatılmasına karar ver-
di. Burada çalışan üyelere de TÜGSAŞ Genel Merke-
zi hariç, diğer işyerlerine nakil için başvurularının
iletilmesi üzerine, TÜGSAŞ Samsun işletmesine ge-
çiş yapıldı.

- Sümerbank Tarsus Mensucat Boyaları

Özelleştirmeye çalışılan ve ancak bir yandan da
kapatılmak istenen diğer bir kamu kuruluşu da Sü-
merbank Tarsus Mensucat Boyaları işletmesidir. Bu
işletmenin de üretimi Mayıs 2000 tarihinden sonra,
ham maddenin olmadığı gerekçesi ile durduruldu.
Oysa Tarsus Mensucat Boyaları üretim türü açısın-
dan Türkiye'de tekel olup, ürettiği anda alıcısı hazır-
dır. Üretimin durdurulmasından sonra 12 üye dışında,
77 üye ücretli izine çıkarılmıştır. Bu işletmede 1995'te
Petrol-İş üye sayısı 140 idi. Kitapçığın yazımı sırasın-

da, işletme Tarsus Belediyesi'ne devredilmiş ve 103 üye de bir başka kamu kuruluşuna yatay geçiş için beklemektedirler.

Petrol-İş, Sümerbank Tarsus Mensucat Boyaları işletmesinin kapatılmaması için sürekli uğraş vermiştir. İlgili kuruluş ve kişiler nezninde girişimler yanı sıra, yöre milletvekilleriyle ve siyasi parti yetkililerine kapatılmaması ve satılmaması amaçlı ziyaretler yapılmıştır.

BAŞKA BİR KAMU KURULUŞUNA DEVREDİLEREK KAPATILAN

- Sümerbank Gemlik Sunğipek ve Viskoz Mamulleri San. İşletmesi

Kendi üretim türü ve teknolojisinde Türkiye'de tekel konumunda olan ve Petrol-İş'in örgütlü olduğu bir diğer kamu kuruluşu Gemlik Sunğipek İşletmesi, 1935 yılında kurulmuş, 1938'de açılışı Atatürk tarafından yapılmıştı.

Önceleri suni ipek, daha sonra Sümerbank bünyesinde viskoz üretir. Hiçbir teknolojik yatırım ve yenileme yapılmadan 1996 yılına değin bu üretimini sürdür-

rür. Bu arada 1983 yılında devreye alınan Selofan Tesisleri üretimdedir. Alıcılarının başında Tekel İşletmesi gelmektedir.

1987'de Sümerbank'tan, Sümer Holding A.Ş.'ye dönüştürülen yapı içinde 1998 yılına değin özelleştirme kapsamında kaldı. Daha sonra Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 13.1.1998/98-08 sayılı kararı ile Tekel Genel Müdürlüğü'ne bedelsiz olarak devredildi. Sunğipek'de son durum, Ağustos 1999'da üretim durdurularak, depo olarak kullanılması biçimindeydi.

Sunğipek'in özelleştirilmesi, kapatılmak istenmesi ve devredilme süreci diğer özelleştirme süreçlerinde yaşanan kirlenmeden farksız değildir. Arsası da son derece değerli olan bu işletmenin üstünde tüm çıkar çevreleri dolaşmaktadır.

Diğer yanda ise Sunğipek'in bu olumsuz durumlara düşmemesi, faaliyetini sürdürmesi için Petrol-İş yoğun uğraşlar sürdürmüştür. Bu amaçla diğerlerinde olduğu gibi yöre milletvekilleri ve siyasi partiler de ziyaretler edilmiştir. Bu çabalar sürmektedir. İşletmenin yağmalanmaması yönünde Bursa ve Gemlik'teki yerel basın ve yayın kuruluşlarına da sürekli görüşler

açıklanmakta, kamuoyundan haberdar edilme-
ye çalışılmaktadır.

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

Kitapçığın hazırlıkları sırasında, Sıngışek'te 265 üye ve 35 kamu çalışanı bulunmaktaydı.

SON SÖZ

Petrol-İş, özelleştirmelere karşı mücadeleyi, bir sendika olarak birincil önemde faaliyetler kapsamında değerlendirmektedir. Dünyada da örneklerinin ortaya koyduğu gibi, özelleştirmeler için ileri sürülen iddiaların hepsi de çürümüş, aksine ne denli kamu çıkarlarına aykırı olduğu, hiç bir ekonomik çözüm getirmediği günümüzde daha iyi anlaşılmıştır. Daha fazla gecikmeden özelleştirmelerin yıkıcılığı önlenmeli, ekonomik sorunların çözümü için kamu girişimciliği desteklenmelidir.

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

338.6046 KÖS 2001